

**WOJEWÓDZKI TEMATYCZNY KONKURS HISTORYCZNY
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH, GIMNAZJALNYCH,
PONADPODSTAWOWYCH I PONADGIMNAZJALNYCH**

WIELCY POLACY – TWÓRCY NIEPODLEGŁOŚCI

6 listopada 2018 r. – zawody III stopnia (wojewódzkie)

Kod ucznia

Liczba punktów

Życzymy Ci powodzenia!

Zadanie 1

25 maja 2017 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął *Uchwałę w sprawie ustanowienia roku 2018 Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości*. W dokumencie tym wymieniono sześciu wybitnych polityków, określając ich mianem Ojców Niepodległości. Podaj imiona i nazwiska tych polityków.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2

Przeczytaj wspomnienia z lat szkolnych trzech „Ojców Niepodległości” i rozpoznaj autorów poszczególnych tekstów.

- A. *Czytania nauczyła mnie matka moja na Żywotach Świętych Skargi, które nieboszczyk mój ojciec otrzymał w upominku opuszczając szkołę ludową. Zasługę mojego uświadczenia narodowego przypisać muszę moim hakatystycznym profesorom w gimnazjum w Katowicach, którzy zohydowaniem wszystkiego co polskie i co katolickie wzbudzili we mnie ciekawość do książki polskiej, z której pragnęłam się dowiedzieć, czym jest ten łżony i poniżany naród, którego językiem w mojej rodzinie mówiłam. I pokochałam naród mój, przeszłość i dolę jego i poczułam się synem jego. Na ławie szkolnej usiłowałam zaszczerpić moim kolegom, jak ja w domu po polsku mówiącym, miłość do Polski i dumę z jej przeszłości.(...) Spotkał mnie los nieunikniony. Policja pruska wpadła na trop mej działalności, zaskarżyła mnie i przed sądem i przed dyrektorem gimnazjum. Trzy miesiące przed złożeniem egzaminu dojrzałości zostałam wydalony z gimnazjum za antyniemiecką działalność, obarczony „wilczym paszportem” zabraniającym mi wstępu do jakiegokolwiek gimnazjum w Niemczech i składania egzaminu.*

Źródło: <https://pl.wikisource.org/wiki/Odezwa> (...)

Autor:

- B. *Rozważania nad tym, czy mam iść do szkoły, czy nie, powtarzały się bardzo często, rezultat jednak był taki, że do dziesiątego roku życia musiałem pasać ojcowską krowę, włócząc ją na powrozie po rowach i miedzach. W południe wychodziłam do zbierania chwastów i do innych robót polnych. Gdy moi rówieśnicy wszyscy już po 2 lub 3 lata uczęszczali do szkoły, mnie wciąż schodziło na pasieniu. (...) Nareszcie jednej jesieni ojciec się uwziął, poreperował mi jakieś stare na tandecie kupione buty, kupił też za parę szóstek mocno przechodzoną bluzę, przerobił ją na mnie i mimo zawodzenia matki, że krowa pozostanie bez opieki, polecił zaprowadzić mnie do szkoły. (...) Do tej szkoły chodziłam przez cztery „zimy” i skończyłam ją z najlepszym postępem, wyszczególniony specjalną nagrodą przez samego inspektora z Tarnowa mi wręczoną, który był obecny na egzaminie. Najwięcej uszczęśliwiona czuła się matka, bo widziała, że ja się „wyuczyłam” i krowa się nie zmarnowała.*

Źródło: <http://www.dumaipamiec.pl/>(...)

Autor:

C. Zostałem uczniem pierwszego gimnazjum wileńskiego, byłej alma mater Mickiewicza i Słowackiego. Wyglądało tu naturalnie inaczej niż za ich czasów. Gospodarzyli tu, uczyli i wychowywali młodzież pedagodzy carscy, którzy do szkoły wnosili wszystkie namiętności polityczne, a za system mieli możliwe zgnębienie samodzielności i godności osobistej swych wychowanków. Dla mnie epoka gimnazjalna było swego rodzaju katorgą. Byłem co prawda chłopcem dosyć zdolnym, nigdy się nie zamęczał pracą i z łatwością przechodziłem z klasy do klasy, lecz gniołła mnie atmosfera gimnazjalna, oburzała niesprawiedliwość i polityka pedagogów, nużył i nudził wykład nauk. Wołowej skóry by nie starczyło na opisanie bezustannych poniżających zaczepk ze strony nauczycieli, hańbienia wszystkiego, com się przyzwyczaił szanować i kochać. Jak silnym było wrażenie tego systemu pedagogicznego na mój umysł, można sądzić z tego, że dotąd jeszcze, gdym już przeszedł przez więzienie i Sybir i miał do czynienia z czynownikami różnego gatunku, w każdym przykrym śnie odgrywa taką lub inną rolę którykolwiek z moich miłych pedagogów wileńskich. (...) Lata mego pobytu w gimnazjum zaliczam zawsze do najprzykrzejszych w swym życiu.

Źródło: [http://lewicowo.pl/jak \(...\)](http://lewicowo.pl/jak (...))

Autor:

Zadanie 3

Uzupełnij tekst wiersza Władysława Bełzy *Katechizm polskiego dziecka*.

- Kto ty jesteś?

-

- Jaki znak twój?

-

- Gdzie ty mieszkasz?

-

- W jakim kraju?

-

- Czym ta ziemia?

-

- Czym zdobyta?

-

- Czy ją kochasz?

-

- A w co wierzysz?

- (...)

Źródło: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/katechizm-polskiego-dziecka-katechizm-polskiego-dziecka.html>

Zadanie 4

Zapoznaj się z tekstem anonimowego wiersza oraz rysunkiem, a następnie wykonaj polecenia.

*My z Tobą Boże rozmawiać chcemy,
lecz "Vater unser" nie rozumiemy,
i nikt nie zmusi nas Ciebie tak zwać,
boś Ty nie Vater, lecz Ojciec nasz.*

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/\(...\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/(...))

<http://www.wielkopolskikurierwnet.pl/kto-ty-jestes-polak-maly-cz-2/>

- A. Podaj nazwę miasta, w którym doszło do wydarzeń, z którymi związane są powyższe źródła.
-
- B. W którym roku rozpoczęły się te wydarzenia?
-
- C. Podaj termin określający politykę władz pruskich mającą na celu wynarodowienie Polaków poprzez przymuszanie do przyswojenia języka niemieckiego oraz kultury niemieckiej.
-
- D. Podaj imię i nazwisko wybitnego polskiego pisarza, laureata nagrody Nobla, autora *Listu otwartego do J.C.M. Wilhelma II, króla pruskiego*, w którym piętnował postępowanie władz pruskich wobec polskich dzieci oraz krytykował antypolską politykę państwa niemieckiego.
-

Zadanie 5

Do podanych charakterystyk dopasuj imiona i nazwiska wybitnych polskich twórców literatury i sztuki. Właściwe postaci wybierz spośród podanych: Wojciech Kossak, Józef Ignacy Kraszewski, Jacek Malczewski, Jan Matejko, Stanisław Moniuszko, Bolesław Prus (Aleksander Głowacki), Władysław Reymont, Karol Szymanowski, Stanisław Wyspiański.

Pisarz, publicysta, wydawca, historyk, działacz społeczny i polityczny, autor największej liczby wydanych książek i wierszy w historii literatury polskiej. Autor ponad 200 powieści. Najbardziej znane dzieła: <i>Stara baśń</i> , <i>Hrabina Cosel</i> , <i>Chata za wsią</i> .	
Kompozytor, pianista, pedagog muzyczny. Najwybitniejszy przedstawiciel Młodej Polski w muzyce. W swych kompozycjach inspirował się m.in. polską muzyką ludową, głównie kurpiowską i podhalańską. Najbardziej znane dzieła: <i>Król Roger</i> , <i>Stabat Mater</i> , <i>Harnasie</i> .	
Pisarz i publicysta, czołowy ideolog polskiego pozytywizmu, kronikarz Warszawy, propagator turystyki pieszej i rowerowej. Najbardziej znane dzieła: <i>Lalka</i> , <i>Placówka</i> , <i>Faraon</i> .	
Dramaturg, poeta, malarz, grafik, architekt, projektant mebli. Jako pisarz związany z dramatem symbolicznym. Tworzył w epoce Młodej Polski. Bywa nazywany czwartym wieszczem polskim. Najbardziej znane dramaty: <i>Wesele</i> , <i>Wyzwolenie</i> , <i>Noc listopadowa</i> .	
Malarz, przedstawiciel nurtu malarstwa o tematyce historycznej i batalistycznej. Przedstawiciel znanej rodziny malarzy i literatów. Wraz z Janem Styką współautor <i>Panoramy Racławickiej</i> .	
Pisarz, prozaik i nowelista, jeden z głównych przedstawicieli realizmu z elementami naturalizmu w prozie Młodej Polski. Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za powieść <i>Chłopi</i> . Inne dzieła: <i>Ziemia obiecana</i> , <i>Komediantka</i> .	
Malarz uznawany za ojca symbolizmu w malarstwie polskim przełomu XIX i XX wieku. We wczesnym okresie twórczości wykonał wiele realistycznych obrazów o tematyce związanej z martyrologią po powstaniu styczniowym. Obrazy z okresu symbolizmu to m.in. <i>Błędne koło</i> , <i>Melancholia</i> , <i>Hamlet polski</i> .	
Kompozytor, dyrygent, pedagog, organista; autor ok. 268 pieśni, operetek, baletów i oper. Do jego najśłynniejszych dzieł należą opery: <i>Halka</i> , <i>Straszny dwór</i> , <i>Verbum nobile</i> oraz zbiór pieśni <i>Śpiewniki domowe</i> .	
Artysta uznawany powszechnie za najwybitniejszego przedstawiciela polskiego malarstwa historycznego w XIX wieku. Twórca monumentalnych obrazów inspirowanych historią Polski oraz cyklu rysunków <i>Poczet królów i książąt polskich</i> .	

Zadanie 6

Poprzez wpisanie w poszczególne kolumny tabeli odpowiednich liter przyporządkuj polskich działaczy politycznych do reprezentowanego przez nich nurtu politycznego.

- A. Roman Dmowski
- B. Marcin Kasprzak
- C. Zygmunt Balicki
- D. Wincenty Witos
- E. Ignacy Daszyński
- F. Jakub Bojko
- G. Bolesław Limanowski

Socjaliści	Ludowcy	Narodowcy

Zadanie 7

Poniżej zamieszczone zostały krótkie fragmenty pieśni śpiewanych przez polskich żołnierzy w czasie pierwszej wojny światowej. Podaj tytuły tych pieśni, dobierając je spośród niżej wymienionych: **My, Pierwsza Brygada / O mój rozmarynie / Pierwsza Kadrowa / Przybyli ułani / Szara piechota / Ułani, ułani / Wojenko, wojenko.**

Pójdziemy z okopów na bagnety.

Bagnet mnie ukuje, śmierć mnie ucałuje

Ale nie ty.

Tytuł:

Idą, a w słońcu kołysze się stal,

Dziewczęta zerkają zza płota,

A oczy ich dumnie utkwione są w dal (...)

Tytuł:

Na wojence ładnie, kto Boga uprosi,

Żołnierze strzelają, żołnierze strzelają,

Pan Bóg kule nosi.

Tytuł:

O ileż krwi, wylanych łez

Pomimo to nie ma zwątpienia

Dodawał sił wędrowni kres.

Tytuł:

Kiedy pobijemy po drodze Moskali,

Ładne warszawianki będziem całowali.

Tytuł:

O Jezu, a cóż to za wojacy!

Otwieraj, nie bój się, to czwartacy

Tytuł:

Babcia umierała

Jeszcze się pytała

Czy na tamtym świecie

Ułani będziecie

Tytuł:

Źródło: [https://www.spiewnikniepodleglosci.pl/teksty/tekst\(...\)](https://www.spiewnikniepodleglosci.pl/teksty/tekst(...)), [https://bliskopolski.pl/muzyka/piesni-patriotyczne/legionowe/\(...\)](https://bliskopolski.pl/muzyka/piesni-patriotyczne/legionowe/(...))

Zadanie 8

W tabeli zawarte zostały charakterystyczne elementy życiorysów polskich dowódców wojskowych z okresu walk o niepodległość i granice państwa polskiego. Obok notki biograficznej wpisz imię i nazwisko osoby spośród podanych poniżej.

Józef Dowbor-Muśnicki / Józef Haller / Tadeusz Rozwadowski / Kazimierz Sosnkowski / Edward Rydz-Śmigły / Lucjan Żeligowski.

1. Od 1908 r. należał do Związku Walki Czynnej. W Legionach dowódca 1 Pułku Piechoty Legionów, po kryzysie przysięgowym był głównym komendantem Polskiej Organizacji Wojskowej. 7 listopada 1918 r. powołany na stanowisko ministra wojny w Tymczasowym Rządzie Republiki Polskiej w Lublinie.	
2. Dowódca 4 Dywizji Strzelców na Kubaniu, na czele której powrócił do Polski w czerwcu 1919 r. W październiku 1920 r. jako dowódca I Dywizji Piechoty Litewsko-Białoruskiej upozorował bunt przeciwko polskim władzom i utworzył Litwę Środkową.	
3. Jeden z założycieli Związku Walki Czynnej. Od sierpnia 1914 r. był zastępcą dowódcy i szefem sztabu I Brygady Legionów. W lipcu 1917 r. uwięziony wraz z Józefem Piłsudskim. W latach 1919-1920 wiceminister, a w latach 1920-1924 minister spraw wojskowych.	
4. Oficer rezerwy armii austro-węgierskiej, instruktor wojskowy Związku Polskich Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” i skautingu we Lwowie, w okresie I wojny światowej dowódca m.in. II Brygady Legionów i Błękitnej Armii.	
5. Absolwent Konstantynowskiej Szkoły Wojennej i Akademii Sztabu Generalnego w Petersburgu. Dowódca i oficer sztabowy podczas wojny rosyjsko-japońskiej i I wojny światowej. Dowódca I Korpusu Polskiego, od stycznia 1919 r. dowódca Powstania Wielkopolskiego.	
6. Dowódca dywizji w armii austro-węgierskiej. W Wojsku Polskim od października 1918 r. jako szef Sztabu Generalnego. Dowódca Armii „Wschód” w Małopolsce Wschodniej. Szef Polskiej Misji Wojskowej w Paryżu i ponownie szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w 1920 r. w czasie wojny polsko-bolszewickiej.	

Zadanie 9

Uporządkuj wydarzenia w kolejności chronologicznej przy pomocy cyfr od 1 do 5 (od najwcześniejszego do najpóźniejszego).

Wydarzenie	Cyfra
A. Kryzys przysięgowy	
B. Utworzenie Związku Walki Czynnej	
C. Wymarsz Pierwszej Kompani Kadrowej z Krakowa	
D. Akt 5 Listopada	
E. Utworzenie Legionów Polskich	

Zadanie 10

Zapoznaj się z tekstem źródłowym, następnie wpisz nazwy historycznych krain ukryte pod literami A, B, C i D:

1919 luty 28, Paryż

Nota Delegacji Polskiej na Konferencję Pokojową w sprawie granicy zachodniej Polski

(A) jest starożytną dzielnicą Państwa Polskiego, do którego należała od czasów najdawniejszych aż do 1772 r. Wyjątek stanowi dla jej wschodniej części czas od 1091-1340. Ludność (A) wynosi 8 025 675 dusz, osiadłych na 78 490 km kw. i z tego według oficjalnej statystyki austriackiej 3 200 000 używa języka ruskiego, a 4 700 000 - języka polskiego. (...).

Terytorium (B) obejmujące 2282 km kw., jest zamieszkane przez 435 000 mieszkańców, z których 54,8% stanowią Polacy, 27,1% Czesi, a 18 % Niemcy. Spośród ziem polskich, nie wchodzących w skład Państwa Polskiego w chwili rozbiorów, (B) pierwsze zaczęło odradzać się narodowo. Polska żąda całej polskiej części (B); przyznaje prawa Czechów do powiatu frydeckiego.

(C) jest najznaczniejszym z krajów, które nie wchodziły do Państwa Polskiego w 1772 r., a którego przyłączenia Polska teraz żąda. (C) należał do Polski od początku jej istnienia aż do XIV wieku (...). Część (C), którą Polska rewindykuje, (...) obejmuje 12 000 km² i 2100 000 mieszkańców (1910), z których według oficjalnej statystyki pruskiej 67% stanowią Polacy. W rzeczywistości procent Polaków jest o wiele większy; w części środkowej i wschodniej tego terytorium dosięga on 90%.

(D) zostało zabrane przez Prusy przy pierwszym (1772) i przy drugim (1793) rozbiorze polskim. Następnie tworzyło ona część Księstwa Warszawskiego (1807-1815) i zostało znów włączone do Prus przez Kongres Wiedeński. (D) liczy 2100 000 mieszkańców na przestrzeni 29 000 km. kw. Oficjalna statystyka niemiecka określa liczbę Niemców na 38%. W rzeczywistości liczba miejscowych Niemców nie przenosi 20% ogółu ludności. (D) było kolebką Państwa Polskiego, krajem najdawniejszej polskiej cywilizacji (...).

<http://www.ibidem.com.pl/zrodla/1918-1939/polityka/miedzynarodowa/1919-02-28-nota-granice-zachodnie.html>

A:, ,

B:, ,

C:, ,

D:, .

Zadanie 11

Wpisując odpowiednie litery, uporządkuj w kolejności chronologicznej (od najwcześniejszego do najpóźniejszego) wydarzenia, które wpłynęły na kształtowanie granic odradzającego się państwa polskiego po pierwszej wojnie światowej.

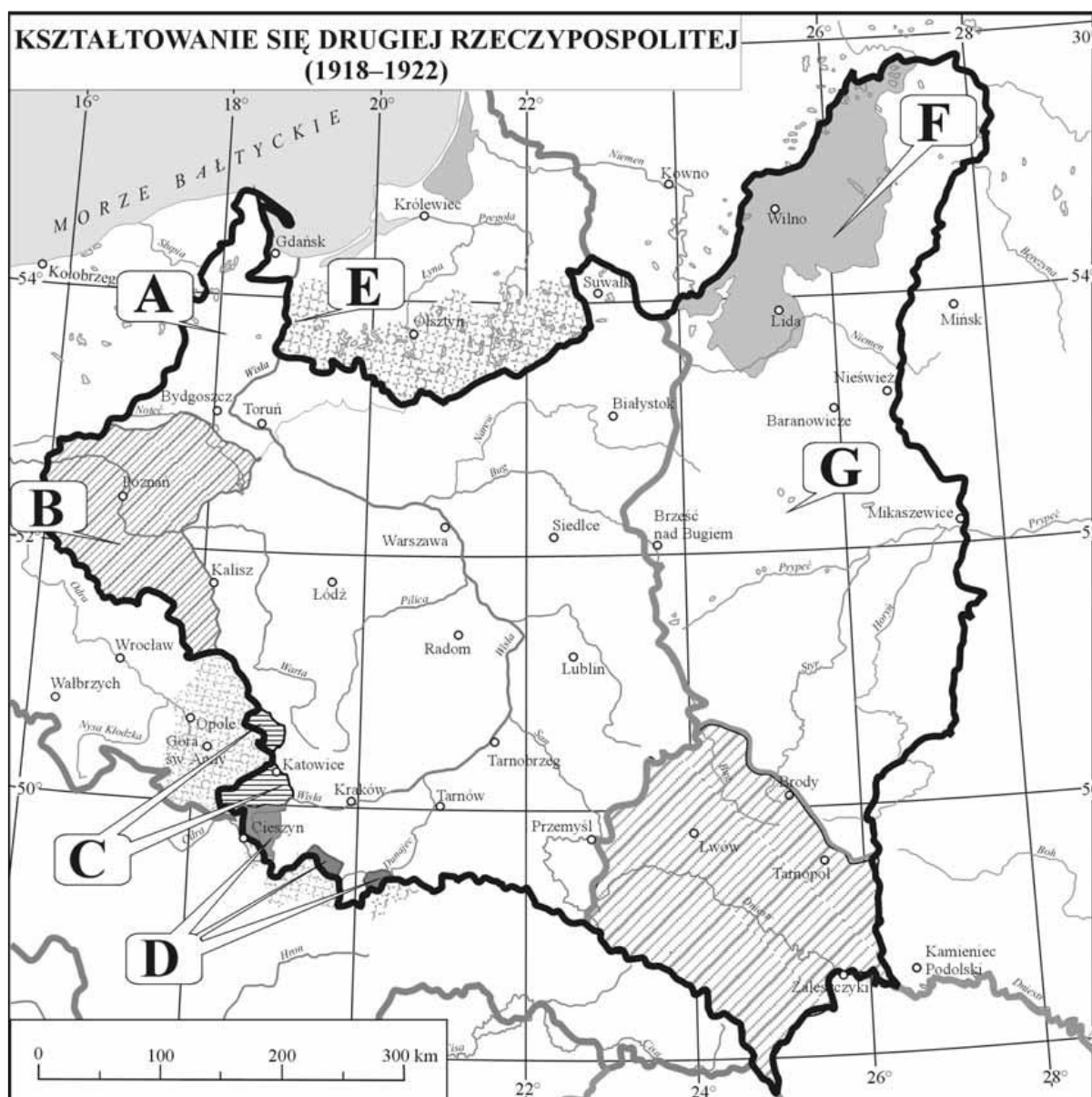
Wydarzenia:

- A. Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu
- B. Wybuch powstania wielkopolskiego
- C. Podpisanie traktatu pokojowego w Rydze
- D. Trzecie powstanie śląskie
- E. Bitwa warszawska – „cud nad Wisłą”
- F. Początek obrad konferencji pokojowej w Paryżu

1., 2., 3., 4., 5., 6.

Zadanie 12

Zapoznaj się z mapą, a następnie uzupełnij tabelę wpisując do niej litery oznaczające odpowiednie terytoria.

Źródło: Próbnny egzamin maturalny z historii. Zakres rozszerzony. Styczeń 2009.

Lp.	Tereny włączone do II Rzeczypospolitej w wyniku	Litera
1.	traktatu ryskiego.	
2.	powstania zbrojnego oraz traktatu wersalskiego.	
3.	plebiscytu, powstania zbrojnego i decyzji Rady Ambasadorów.	
4.	akcji zbrojnej z 1920 r. i decyzji lokalnego parlamentu z 1922 r.	

Zadanie 13

Zapoznaj się z tekstem źródłowym, a następnie wykonaj polecenia A, B i C.

Uchwała Sejmu z dnia 20 lutego 1919 r. o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu Naczelnika Państwa.

I. Sejm przyjmuje oświadczenie Józefa Piłsudskiego, że składa w ręce Sejmu urząd Naczelnika Państwa do wiadomości i wyraża Mu podziękowanie za pełne trudów sprawowanie urzędu w służbie dla Ojczyzny.

II. Aż do ustawowego uchwalenia tej treści Konstytucji, która określi zasadniczo przepisy o organizacji naczelnych władz w Państwie Polskiem, Sejm powierza dalsze sprawowanie urzędu Naczelnika Państwa Józefowi Piłsudskiemu na następujących zasadach:

- 1. Władzą suwerenną i ustawodawczą w Państwie Polskiem jest Sejm Ustawodawczy; ustawy ogłasza Marszałek z kontrasygnacją Prezydenta Ministrów i odnośnego Ministra fachowego.*
- 2. Naczelnik Państwa jest przedstawicielem Państwa i najwyższym wykonawcą uchwał Sejmu w sprawach cywilnych i wojskowych.*
- 3. Naczelnik Państwa powołuje Rząd w pełnym składzie na podstawie porozumienia z Sejmem.*
- 4. Naczelnik Państwa oraz Rząd są odpowiedzialni przed Sejmem za sprawowanie swego urzędu.*
- 5. Każdy akt państwowy Naczelnika Państwa wymaga podpisu odnośnego Ministra.(...)*

Źródło: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19190190226/O/D19190226.pdf>

A. Podaj inną, powszechnie stosowaną nazwę powyższej uchwały.

.....

B. Podaj imię i nazwisko osoby pełniącej wówczas funkcję prezydenta ministrów (premiera).

.....

C. Kiedy (miesiąc i rok) i na rzecz kogo (nazwa urzędu, imię i nazwisko) Józef Piłsudski złożył urząd powierzony mu na mocy powyższej uchwały?

.....

Zadanie 14

Przyporządkuj nazwiska polityków do określonych wydarzeń lub pojęć. Wpisz do tabeli odpowiednie litery (uwaga: przy jednym nazwisku może wystąpić więcej niż jedna litera).

Lp.	Polityk	Wydarzenie/pojęcie
1.	Wincenty Witos	
2.	Władysław Grabski	
3.	Wojciech Korfanty	
4.	Ignacy Jan Paderewski	

- A. III powstanie śląskie
- B. Reforma walutowa
- C. Konferencja paryska
- D. Powstanie wielkopolskie

- E. Premier (Prezydent Ministrów)
- F. Polska Komisja Likwidacyjna
- G. Naczelna Rada Ludowa

Zadanie 15

Zapoznaj się z reprodukcją obrazu Wojciecha Kossaka, a następnie odpowiedz na pytania.

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/\(...\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/(...))

1. Jakie wydarzenie upamiętniono na obrazie?

.....

2. Gdzie (nazwa miejscowości) i kiedy (dzień, miesiąc, rok) odbyło się to wydarzenie?

.....

3. Kto (imię i nazwisko) jest głównym bohaterem obrazu?

.....

Zadanie 16

Wpisując odpowiednie litery uporządkuj w kolejności chronologicznej (od najwcześniejszego do najpóźniejszego) wydarzenia dotyczące działalności Józefa Piłsudskiego.

- A. Stanął na czele I Brygady Legionów Polskich.
- B. Objął obowiązki Tymczasowego Naczelnika Państwa.
- C. Przewodniczył Radzie Obrony Państwa w trakcie wojny polsko-rosyjskiej.
- D. Zainicjował utworzenie Związku Walki Czynnej.
- E. Powołał rząd Ignacego Jana Paderewskiego.
- F. Został aresztowany i osadzony w więzieniu w Magdeburgu

1., 2., 3., 4., 5., 6.

Zadanie 17

Na podstawie rysunku z 1937 r. wykonaj polecenia.

Czarodziej z C.O.P.

Źródło: J. Krawczyk, *O Polsce i Polakach*, Warszawa 2004.

A. Podaj imię i nazwisko postaci przedstawionej na rysunku.

.....

B. Jakie funkcje rządowe pełnił w tym czasie bohater rysunku?

.....

C. Jaka wielka inwestycja II Rzeczypospolitej jest uwidoczniiona na rysunku? Podaj pełną nazwę.

.....